

Regejlo I. J. Trends of the scientific and scientifically-pedagogical personnel of higher qualification preparation system development in Ukraine in 50-60s of the 20th century.

The problems of scientific and scientifically-pedagogical personnel of higher qualification preparation in 50-60s of the last century in USSR are enlightened in the article. Main trends of the aspirants' and doktorants' preparation system development are argued. Qualitative and quantitative analysis of persons with scientific degrees in higher education institutions and scientific institutions is made.

Keywords: trends, scientific and scientifically pedagogical personnel of higher qualification, aspirantura, scientific degree, academic status.

**Роздобутько О. М., Корольова Ю. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СОЦІАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ НПУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

У статті розглядаються основні принципи соціального моніторингу освітньої діяльності в рамках концепції якості освіти. Виокремлено пріоритетні завдання соціального моніторингу в навчальних закладах України. На основі вражень випускників НПУ імені М.П.Драгоманова, отриманих в результаті анкетування, продемонстровано якість професійної підготовки студентів.

Ключові слова: соціальний моніторинг; мета, завдання соціального моніторингу; враження студентів від навчання.

Моніторинг якості освіти в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова проводиться з урахуванням стану системи освіти в Україні, її традицій, а також сучасного рівня розвитку теорії і практики педагогічних вимірювань [1].

Щоб бути ще ефективнішою політика в області освіти повинна бути ціленаправленою, систематичною, конкретною, адресною і обґрунтованою, тобто опиратися на аналіз конкретної соціальної інформації. Саме відсутність інформації про реальні потреби молоді (перш за все студентів) в послугах якісної освіти і визвало необхідність проведення соціального моніторингу [2].

Соціальний моніторинг передбачає комплекс наукових засобів оперативного спостереження та аналізу змін у стані об'єкта. На відміну від академічного дослідження, завдання моніторингу фокусується не в теоретичній, а в суто практичній площині. Тому важливо забезпечити регулярне відслідкування основних показників результатів освітнянської діяльності впродовж досить тривалого проміжку часу. Власне специфічність моніторингу полягає у його усталеності (спадковості), перманентності та технологічній автоматизації контрольних вимірювань. Усталеність забезпечується можливістю співставлення емпіричної інформації за допомогою стандартизації процедур та методичного інструментарію її отримання. Перманентність досягається забезпеченням хронологічної впорядкованості послідовності дискретних актів реєстрації та аналізу емпіричних даних [5].

Але без відповідного обґрунтування соціальний моніторинг може бути зведений лише до окремих безсистемних мір, результат якого буде зовсім не значним. В той же час потрібно мати на увазі, що в умовах слабкого прогнозування цілого ряду процесів та неузгодженостей необхідно в режимі моніторингу відпрацьовувати пріоритетні напрямки та показники.

Мета соціального моніторингу в навчальних закладах – це отримання даних щодо особливостей навчання студентів. Вивчення знань цієї сукупності дозволяє отримати дані,

що характеризують підготовку студентів на завершальному етапі вищої освіти, яка повинна відповідати змісту і вимогам, прийнятим на державному рівні для вищих навчальних закладів.

В рамках моніторингів, які проводяться в межах навчальних закладів України, привертає увагу вивчення наступних питань:

- аналіз динаміки рівня життя українських студентів;
- ринку праці України;
- безробіття та прихованого безробіття з метою вивчення рівня привабливості навчального закладу та обраної професії майбутнім спеціалістом;
- соціального становища студентів та викладачів, співробітників навчальних закладів;
- рейтингу ЗМІ з метою підвищення ефективності реклами навчального закладу;
- детермінант та моделей поведінки молоді в умовах формування громадянського суспільства в Україні;
- ціннісних орієнтацій та культурних запитів молоді [5].

Зокрема, можна виокремити *наступні завдання соціального моніторингу в межах НПУ імені М. П. Драгоманова:*

- отримання та аналіз регулярної інформації про якість підготовки студентів;
- виявлення тенденцій в зміні якості підготовки студентів;
- визначення чинників, що впливають на якість підготовки студентів;
- складання звіту і вироблення рекомендацій (стратегії змін) щодо покращення рівня якості підготовки студентів.

Таким чином, соціальний моніторинг – це необхідний компонент якості освіти. Здійснення його у сфері освіти має певну специфіку, пов'язану з суперечностями властивими самій системі освіти. Потрібен моніторинг, що враховує специфіку системи, тоді у нього є всі підстави стати тим засобом, використання якого дозволить значною мірою розв'язати проблему інформаційного забезпечення управлінських рішень, деякі проблеми стандартизації, значною мірою сприяти розвитку освіти.

При проведенні моніторингів використовують весь спектр існуючих соціологічних методик та технологій виміру і збору соціальної інформації, зокрема, масові моніторингові опитування населення, визначення та опитування цільових аудиторій, щоденні опитування окремих груп населення, експертні опитування, неформалізовані, глибинні інтерв'ю тощо [4; 6].

В грудні 2010 року відділом соціальних досліджень центру моніторингу якості освіти було проведено соціологічне дослідження, використавши метод анкетного опитування, на тематику “Враження студентів 5 курсу від навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова” відповідно серед студентів п'ятого курсу в усіх інститутах (16) НПУ імені М. П. Драгоманова. У вибіркочу сукупність потрапило 740 студентів. Кількість студентів в кожному інституті була визначена у відповідності до загальної чисельності студентів, що в ньому навчаються. *Внаслідок аналізу та обробки зібраної інформації були отримані наступні висновки та рекомендації.*

Як з'ясувалося тільки половина студентів при вступі до НПУ “абсолютно усвідомлювали”, що напрям університету є цілком педагогічним. Відповідно, 30% опитаних “загалом усвідомлювали” останнє. “Важко відповісти” на дане питання 10,5% респондентам.

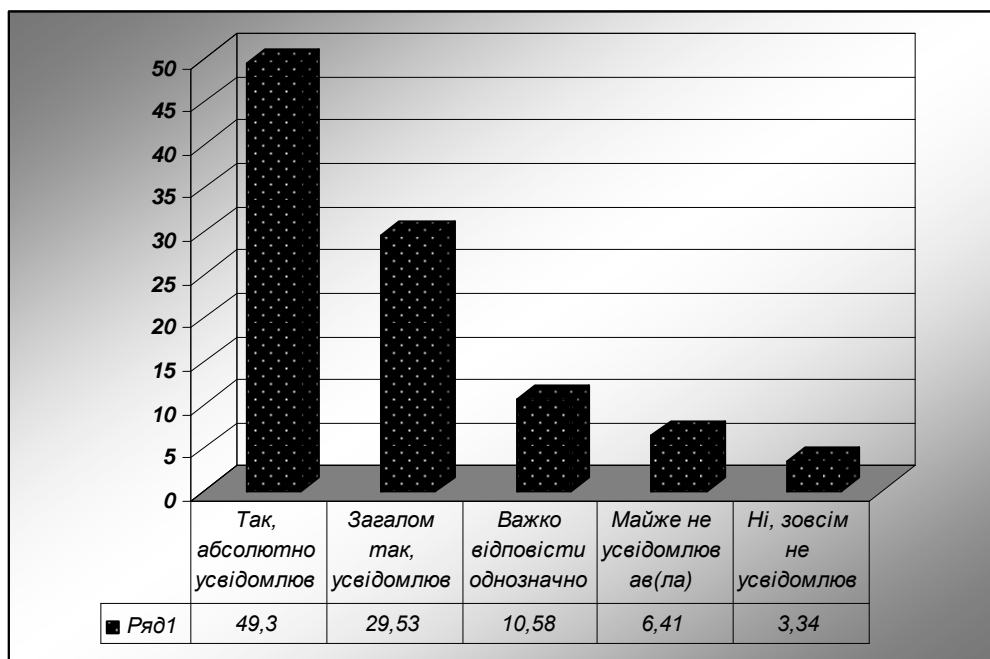

Рис. 1. Уявлення студентів перед вступом до університету

Майже 20% опитаних випускників “отримали” задоволення від організації навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова, “скоріше отримали” 32,6%. Найбільш задоволені організацією навчання в університеті студенти Інституту політології та права, Інституту корекційної педагогіки та психології, Інституту фізичного виховання та спорту, Інституту мистецтв, Інституту соціальної роботи та управління тощо.

Відповідно, 15,3% респондентів “скоріше не отримують” задоволення від організації навчання в університеті. Крім того, майже 7% зовсім не задоволені останнім.

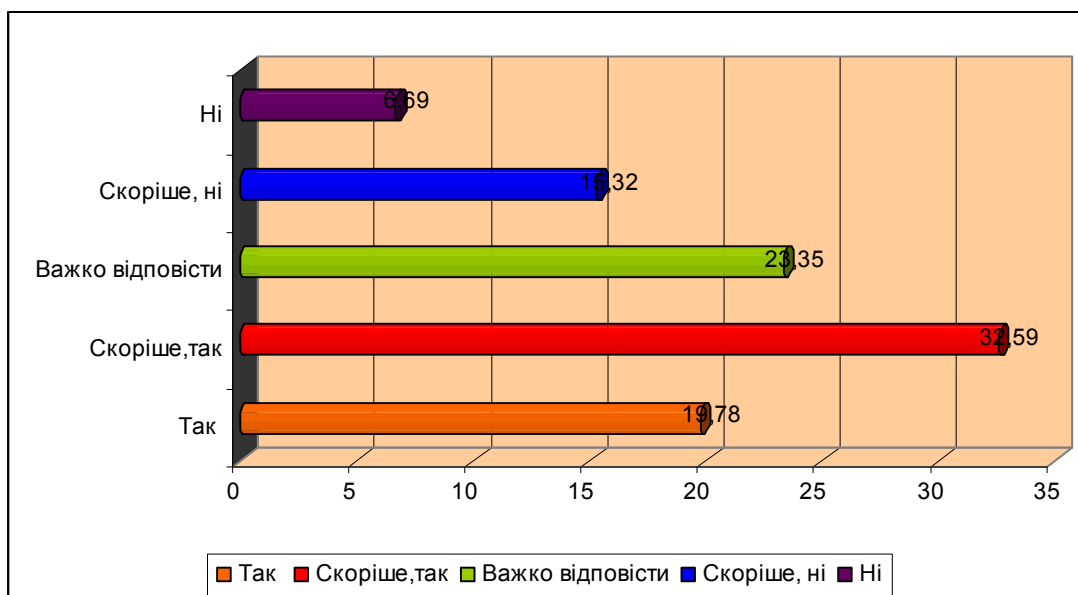

Рис. 2. Задоволеність студентів організацією навчання в університеті

Потрібно сказати, що студенти 5 курсу досить високо оцінили рівень власної теоретичної підготовки з фаху.

Зокрема, оцінку “відмінно” рівню теоретичної підготовки дали 28% опитаних, “добре” – 45,4%. І лише 9% оцінюють рівень власної фахової теоретичної підготовки як “задовільно”.

Високим свій рівень теоретичної фахової підготовки вважають випускники Інституту іноземної філології, Інституту історичної освіти, Інституту корекційної педагогіки та психології, Інституту соціальної роботи та управління, Фізико-математичного інституту тощо.

Що стосується оцінки рівня практичних навичок з обраного фаху, то остання виявилася дещо нижчою за попередню: оцінку “відмінно” дали майже 23% опитаних, “добре” – 37,6%, “задовільно” – майже 20% респондентів.

Вище продемонстрована залежність ще раз свідчить про відставання рівня практичної фахової підготовки молодих спеціалістів від теоретичної.

Зокрема, найкраще оволоділи практичними навичками студенти, Інституту корекційної педагогіки та психології, Інституту педагогіки та психології, Інституту історичної освіти тощо.

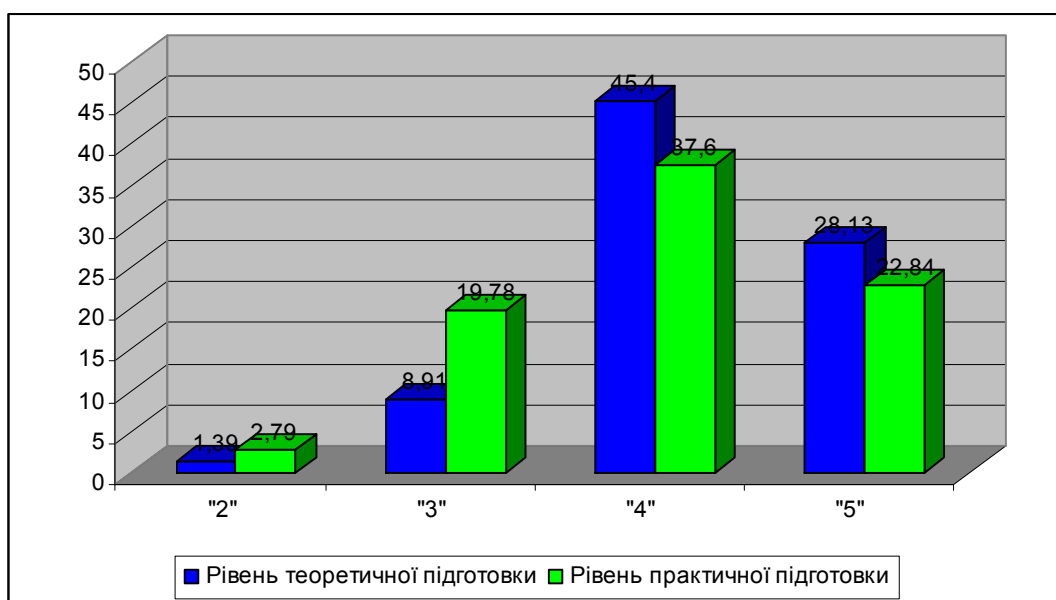

Рис. 3. Рівень теоретичної та практичної підготовки студентів

Серед основних причин незадоволення організацією навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова студенти зазначили наступні: неорганізованість навчального процесу, відсутність належного рівня навчально-методичного комплексу, відсутність чіткої системи оцінювання, недостатня кількість предметів зі спеціальності.

Зазначимо, що майже 60% опитаних студентів мають бажання отримати другу вищу освіту. Найбільш дана тенденція спостерігається серед студентів Інституту природничо-географічної освіти та екології, Інституту фізичного виховання та спорту, Інституту інформатики, Фізико-математичного інституту, Інституту української філології, Інституту гуманітарно-технічної освіти тощо, що загалом має зацікавити, насамперед, Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Особливо студентів приваблюють такі спеціальності як економіка, юриспруденція, психологія, іноземна філологія, маркетинг, екологія, МВ тощо.

Як з'ясувалося в процесі дослідження, значна частка студентів-випускників вже мають досвід роботи за фахом (43,7%). Найбільший відсоток студентів з досвідом роботи за фахом в Інституті іноземної філології, Інституті педагогіки та психології, Інституті фізичного виховання та спорту, Інституті соціальної роботи та управління тощо.

30% респондентів повністю визначилися, що в майбутньому будуть працювати за фахом (особливо це спостерігається серед випускників Інституту мистецтв, Інституту фізичного виховання та спорту, Інституту соціальної роботи та управління, Інституту корекційної педагогіки та психології, Інститут філософської освіти і науки, Інституту політології та права, Інституту соціології, психології та управління); 22,56% планують працювати за обраним фахом. З іншої сторони, 17% опитаних випускників не збираються або зовсім не планують працювати за фахом.

Зазначимо, що значній частці опитаних поки-що важко визначитися з фахом у подальшій професійній діяльності (29% опитаних).

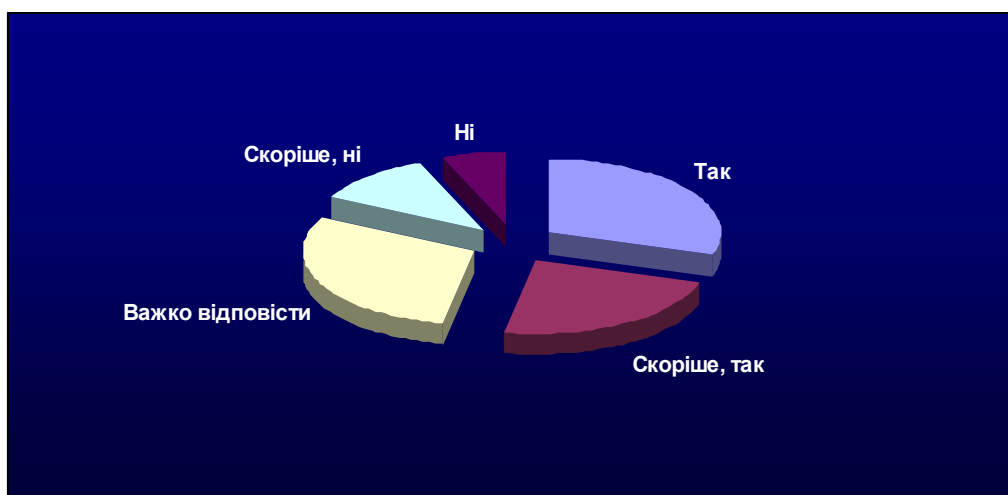

Рис. 4. Бажання студентів працювати за спеціальністю

Серед основних причин відмови працювати за фахом, студенти зазначають:

- низька заробітна плата;
- не подобається спеціальність;
- можна заробляти іншим способом;
- важко знайти роботу за фахом;
- немає перспективи;
- є кращі місця роботи тощо.

Загалом позитивно оцінюють випускники виправдання своїх сподівань щодо отриманої спеціальності в стінах НПУ імені М. П. Драгоманова: оцінку “відмінно” дали 21,45% опитаних, “добре” – 43,45%, відповідно, “задовільно” – 27%.

Зазначимо, що 30% випускників НПУ збираються повернутися працювати у місце свого попереднього проживання. Відповідно, 33% опитаних респондентів не хочуть повертатися додому. Значна частка студентів (34,26%) ще не визначилися з місцем своєї подальшої професійної діяльності.

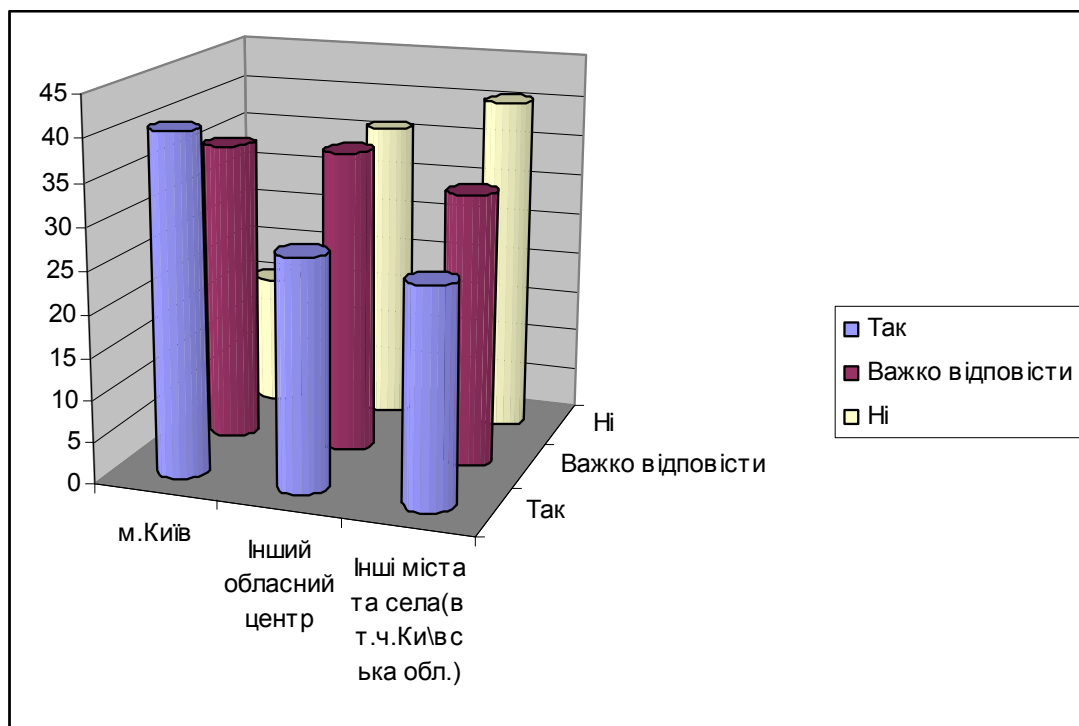

Рис. 5. Плани студентів щодо місця своєї майбутньої роботи

Що стосується майбутньої професійної кар'єри як наукової, то на це погоджуються лише 21% випускників. Саме така частка серед опитаних планує вступати до аспірантури. Зазначимо, що 20% респондентів ще не визначилися з останнім.

Найбільший відсоток бажаючих вступати до аспірантури серед студентів-випускників Інституту іноземної філології, Інституту історичної освіти, Інституту фізичного виховання та спорту, Інституту філософської освіти і науки, Інституту розвитку дитини.

Більше половини (52,37%) опитаних випускників вже працювали на час проведення опитування (грудень 2010 р.). Значна частка останніх працювали у педагогічній сфері. Як виявилось, найбільше працюючих п'ятикурсників з Фізико-математичного інституту, Інституту розвитку дитини, Інституту корекційної педагогіки та психології, Інституту інформатики, Інституту фізичного виховання та спорту тощо.

Також, в результаті проведеного опитування, з'ясувалося, що 44% опитаних випускників мають бажання змінити свій фах. Така тенденція притаманна більшою мірою опитаним студентам Інституту іноземної філології, Інституту української філології, Фізико-математичного інституту, Інституту розвитку дитини, Інституту інформатики тощо.

Серед основних причин щодо зміни фаху студенти зазначили:

- низький рівень заробітної плати;
- недостатній рівень соціального захисту;
- погані умови праці;
- відсутність відповідних можливостей до кар'єрного росту тощо.

З іншої сторони 48% опитаних студентів не хочуть змінювати фах. Насамперед, це стосується студентів-випускників Інституту соціології, психології та управління, Інституту соціальної роботи та управління.

Отримані результати мають вплинути на:

- удосконалення структури якості освіти НПУ імені М. П. Драгоманова;
- конкурентноспроможність даних спеціальностей на ринку праці;

– підготовку студентів на завершальному етапі вищої освіти, яка повинна відповідати змісту і вимогам, прийнятим на державному рівні для вищих навчальних закладів;

– реалізація цільових, наукових програм і проектів в університеті;

– удосконалення необхідної методичної та нормативно-правової бази системи освіти в межах університету.

Використана література:

1. Концептуальні засади моніторингу і забезпечення якості освіти в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. – К., 2005.
2. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / [під заг. ред. О. І. Локшиної]. – К. : “К.І.С.”, 2004. – 160 с.
3. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика: навч. посіб. для студ. вищих навчальних закладів // Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2005. – 280 с.
4. Чурилов Н. Типология и проектирование выборочного социологического исследования (история и современность) / Н. Чурилов. – К. : Факт, 2008. – 366 с.
5. Яременко О. О. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів / О. О. Яременко, О. Р. Артюх, О. М. Балакірева та ін. – К. : Державний центр соціальних служб для молоді ; Державний інститут проблем сім’ї та молоді, 2002. – 123 с.
6. Ярошенко А. О. Соціальний моніторинг якості освітньої підготовки студентів НПУ імені М. П. Драгоманова / Ярошенко А. О., Роздобутько О. М., Корольова Ю. В. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова / за ред. П. В. Дмитренка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 21. – С. 258-267. – (Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи).

Роздобутько О. М., Корольова Ю. В. Соціальний моніторинг професійної підготовки випускників НПУ імені М. П. Драгоманова.

В статті розглядаються основні принципи соціального моніторингу освітньої діяльності в рамках концепції якості освіти. Акцентовано увагу на пріоритетні напрями завдань соціального моніторингу вищих навчальних закладів України. На основі даних соціологічного анкетного опитування студентів університету продемонстровано якість професійної підготовки випускників.

Ключові слова: соціальний моніторинг; мета, завдання, соціального моніторингу; враження студентів від навчання.

Rozdobutko O. M., Koroleva U. V. Social monitoring of graduates vocational training of the National Pedagogical University after M. P. Dragomanov.

In article main principles of social monitoring of educational activity within the limits of the concept of quality of education are considered. Priority tasks of social monitoring in educational institutions of Ukraine are allocated. On the basis of impressions of graduates of National Pedagogical Dragomanov University, received as a result of questioning, quality of vocational training of students is shown.

Keywords: social monitoring; the purpose, the task of social monitoring; students impression of education.

Садовий М. І.
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

ВИКОРИСТАННЯ СИНЕРГЕТИКИ У НАВЧАННІ ФІЗИКИ

У статті розглянута актуальна тема використання синергетичного підходу до навчання термодинамічних явищ та процесів у середніх на вищих навчальних закладах.